4.6.2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ennakkoperintälain muuttamisesta, HE 49/2024 vp

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa verojaostoon saapuneiden lausuntojen johdosta.

Ennakonpidätysprosentin voimaantulon aikaistaminen tammikuun alkuun

Ehdotusta ennakonpidätysprosentin ja verokorttien voimaantulon aikaistamisesta tammikuun alkuun pidettiin lausunnoissa kannatettavana.

Suomen Yrittäjät ry piti myös esitystä tavoitteiltaan kannatettava, mutta totesi lausunnossaan, että hallinnollisen päätöksen soveltaminen ennen kuin asianosainen on saanut siitä tiedon ei ole ongelmatonta. Lausunnon mukaan ehdotuksen pulmallisuus juontuu juuri siitä, että ennakonpidätysprosentin soveltamisen jälkeen verovelvollisen reagointi voisi tulla jälkijättöisesti päätöksen tiedoksisaannin jälkeen, kun tämän ei ole ollut mahdollista ottaa kantaa päätöksen oikeellisuuteen ennen hallintopäätöksen täytäntöönpanoa. Suomen Yrittäjät katsoivat, että vaikka ennakonpidätyksen määräämiseen liittyvän massamenettelyn toimivuuden tarpeet ovat hyvin ymmärrettäviä, voisi ehdotettu menettely tapauskohtaisesti johtaa verovelvolliselle kohtuuttomaan tilanteeseen, jos verokorttilaskennan perusteissa on olennainen virhe. Erityisesti pienituloisella verovelvollisella, joka ei käytä Verohallinnon sähköistä asiointipalvelua, liian suurena toimitettu ennakonpidätys voi johtaa taloudellisiin huoliin, jotka eivät välttämättä riittävästi lievene sillä, että muutosverokortin määräämisen jälkeen loppuvuoden tuloista ennakonpidätys on pienempi.

Veronmaksajain Keskusliitto ry piti myös esitystä perusteltuna, mutta totesi lausunnossaan, että ei liene mahdollista kuitenkaan täysin välttää tilanteita, joissa verovuoden ensimmäinen ennakonpidätys on ylisuuri. Jos kyse on pienituloisesta henkilöstä, voi ylisuuri ennakonpidätys yhdenkin kuukauden suorituksessa heilauttaa henkilön taloutta olennaisesti. Verokortin tiedoksisaannin viivästymisestä ja verovuoden ensimmäisen ennakonpidätyksen virheellisyydestä joillekin verovelvollisille koituvia ongelmia on kuitenkin seurattava ja menettelyä tarvittaessa korjattava jatkossa.

Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että sen hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa lausuntokierroksella esittämät seikat on hallituksen esitystä edelleen valmisteltaessa otettu asianmukaisesti huomioon.

Kansaneläkelaitos totesi lausunnossaan, että ehdotettua 3 §:n 3 momenttia olisi syytä muuttaa siten, että jos suorituksen saajalle suorituksen maksuvuodelle määrätty ennakonpidätysprosentti ei ole suorituksen maksajan tiedossa, suorituksen maksaja voi toimittaa ennakonpidätyksen tammikuussa maksettavasta suorituksesta suorituksen saajan edellisen vuoden päättyessä voimassa olleen ennakonpidätysprosentin mukaan, jos se on suorituksen maksajan tiedossa tai suorituksen maksaja voi toimittaa ennakonpidätyksen Verohallinnon päätöksen ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä mukaisesti.

Yli 7 000 euron suuruiset ennakonkannon alaiset tulot ennakonpidätyksen laskentaperusteissa

Ehdotusta yli 7 000 euron ennakonkannon alaisten tulojen huomioon ottamisesta ennakonpidätysprosentin laskentaperusteissa pidettiin lausunnoissa kannatettavana.

Valtiovarainministeriön vastine:

Esityksessä ehdotetaan ennakkoperintälain 10 §:ää (perusverokortit) ja 18 §:ää (muutosverokortit) muutettavaksi siten, että ennakonpidätysprosentti voisi tulla voimaan ja sitä voitaisiin soveltaa jo ennen kuin suorituksen saaja on saanut sen tiedoksi.

Esityksen valmistelun yhteydessä pidetyllä lausuntokierroksella osassa lausunnoissa (esimerkiksi oikeusministeriön lausunnossa) yllä mainittuja säännösehdotuksia pidettiin joiltain osin ongelmallisina. Esityksen jatkovalmistelussa mainittujen pykäläehdotusten perusteluja täydennettiin. Esitykseen lisättiin myös säätämisjärjestystä koskevat perustelut. Valtiovarainministeriö toteaa, että oikeusministeriö katsoi verojaostolle antamassa lausunnossaan, että sen hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa lausuntokierroksella esittämät seikat on hallituksen esitystä edelleen valmisteltaessa otettu asianmukaisesti huomioon, eikä oikeusministeriöllä ollut enemmälti lausuttavaa asiassa.

Yhteenvetona hallituksen esityksessä mainituista perusteluista voidaan todeta seuraavat seikat:

Verohallinto lähettää perusverokortit postitse siten, että verovelvollinen saa ne aina tiedoksi hallintolain 59 §:n 2 momentin seitsemän päivän oletusmääräajan puitteissa ennen vuodenvaihdetta, jolloin perusverokortit jatkossa tulisivat voimaan. Tilanne, jossa perusverokortti tulisi voimaan ja sitä olisi sovellettu ennen kuin suorituksen saaja on saanut sen tosiasiallisesti tiedoksi, olisi siten hyvin poikkeuksellinen. Näissäkin tilanteissa on huomioitava, että verovelvollisen perusverokortti on joka tapauksessa nähtävissä Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa OmaVerossa heti, kun verokortti on muodostettu.

Verovelvollisen oikeusturva tai hyvän hallinnon takeiden toteutuminen eivät myöskään vaarannu niissä erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa verovelvollinen ei olisi saanut tosiasiallisesti perusverokorttipäätöstä tiedoksi postitse ennen kuin

maksaja soveltaa ennakonpidätysprosenttia ensimmäisen kerran. Perusverokortin ennakonpidätysprosentin laskenta perustuu Verohallinnon käytettävissä oleviin tietoihin verovelvollisen aikaisemmista tuloista. Jos verovelvollisen tuloissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia verokortin muodostamisen jälkeen, vastaa perusverokortin ennakonpidätysprosentti hyvin todellista tilannetta. Jos verovelvollisen todelliset tulot puolestaan poikkeavat merkittävästi Verohallinnon perusverokortin pidätysprosentin laskentaperusteista, verovelvollinen voi vaivattomasti pyytää ennakonpidätysprosentin muuttamista eli hakea muutosverokorttia, jossa otetaan huomioon jo maksetut suoritukset ja niistä pidätetyt ennakonpidätykset. Verovelvollinen voi myös pyytää ennakonpidätysprosentin muuttamista jo ennen vuodenvaihdetta, jos hänen tuloissaan on tapahtunut olennaisia muutoksia. Muutosverokortin pyytäminen on tehokas ja nopea keino hakea muutosta.

Verovelvollisen perusverokortin pidätysprosentti voi olla lähtökohtaisesti liian korkea verovelvollisen todellisiin tuloihin nähden vain silloin, kun verovelvollisen tulot ovat edellisenä vuonna pienentyneet merkittävästi eikä verovelvollinen ole hakenut tulojen muutoksen johdosta muutosverokorttia tai tulot ovat pienentyneet merkittävästi sen jälkeen, kun perusverokortit on muodostettu Verohallinnossa. Tällöin tieto tulojen muuttumisesta on verovelvollisella itsellään, eikä Verohallinto ole voinut olla tästä tietoinen. Perusverokortin pidätysprosentin voimaantulosta ja soveltamisesta 1. tammikuuta alkaen ei siten voi aiheutua verovelvolliselle arvaamattomia taloudellisia seuraamuksia. Ennakonpidätysprosentin muuttaminen edellyttää tällöin kuitenkin verovelvollisen reagointia eli muutosverokortin hakemista todellisten tulojen perusteella.

Muutosverokorttia laskettaessa otetaan huomioon saadut tulot ja niistä pidätetyt ennakonpidätykset. Vaikka verovelvollinen ei hakisikaan muutosta perusverokortin ennakonpidätysprosenttiin, lopullinen maksettavien verojen määrä määräytyy verovuodelta toimittavan verotuksen yhteydessä. Jos verovelvolliselta on pidätetty liikaa ennakonpidätyksiä, saa verovelvollinen nämä veronpalautuksena takaisin veronkantolaissa säädettyine korkoineen.

Yhdessä verojaostolle annetussa lausunnossa oli tuotu esiin huoli siitä, että ikääntyvissä verovelvollisissa on suuri joukko sellaisia henkilöitä, jotka eivät käytä sähköisiä asiointikanavia. Pääosa 1. tammikuuta maksettavista suorituksista on etuuksia kuten eläkkeitä. Eläkkeiden osalta Verohallinto saa eläkkeen maksajilta tiedot tulevana vuonna maksettavista eläkkeistä ja ne on otettu huomioon verokortin ennakonpidätysprosentissa automaattisesti oikean suuruisena.

Ehdotetun ennakkoperintälain 3 §:n 3 momentin mukaan suorituksen maksajan tulisi käyttää suorituksen saajan edellisen vuoden päättyessä voimassa ollutta ennakonpidätysprosenttia, jos maksajalla ei ole tiedossa suorituksen saajan maksuvuoden ennakonpidätysprosenttia. Vain siinä tapauksessa, että suorituksen maksajalla ei ole tietoa suorituksen saajan edellisvuoden ennakonpidätysprosentista, tu-

lisi ennakonpidätys toimittaa ennakkoperintäasetuksen 3 §:n mukaisesti 60 prosentin suuruisena tai Verohallinnon ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä antaman päätöksen mukaisesti.

Kansaneläkelaitoksen lausunnossaan esittämän ehdotuksen mukaan maksaja voisi edellisvuoden ennakonpidätysprosentin rinnalla käyttää edellä mainitussa Verohallinnon päätöksessä tarkoitettuja pidätysprosentteja. Mahdollisuus toimittaa ennakonpidätys vaihtoehtoisilla tavoilla heikentäisi oikeustilan selkeyttä. Kansaneläkelaitoksen pykäläehdotus ei ole riittävän tarkkarajainen ja se jättäisi epäselvyyttä siitä, mitä ennakonpidätysprosenttia maksajan tulisi käyttää kulloisessakin tilanteessa. Sen lisäksi, että ehdotus olisi vastoin esityksessä tarkoitettua ennakonpidätysprosentin käyttöjärjestystä, olisi se myös heikennys nykytilaan verrattuna, jossa tammikuun etuuksien ennakonpidätyksiin käytetään ensisijaisesti edellisen vuoden päättyessä voimassa ollutta verokorttia ja vasta toissijaisesti ennakonpidätys lasketaan tapa- ja määräpäätöksen mukaan. Erityisesti pienituloisilla etuudensaajilla tämä voisi johtaa tammikuussa liian korkeaan ennakonpidätykseen. Valtiovarainministeriö katsoo, että Kansaneläkelaitoksen pykäläehdotus ei ole tarkoituksenmukainen eikä toteuttamiskelpoinen.

Neuvotteleva virkamies Pertti Nieminen